

The Power of Kvod haBriyot

1. Talmud, Berachot 19b-20a

אמר רב יהודה אמר רב המוצא כלאים בבגדו פושטן, אפילו בשוק. מאי טעמא? אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ד' - כל מקום שיש חלול השם אין חולקין כבוד לרב.

- מתייב "קברו את המת וחזרו, ולפניהם שתי דרכים אחת טהורה ואחת טמאה, בא [האבל] בטהורה באין עמו בטהורה, בא בטמאה באין עמו בטמאה, משום כבודו, "אמאי? לימא אין חכמה ואין תבונה לנגד ד'!"
 - תרגמה רבי אבא בבית הפרס דרבנן...
- תא שמע דאמר רבי אלעזר בר צדוק "מדלגין היינו על גבי ארונות של מתים לקראת מלכי ישראל, ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אמרו אלא אפילו לקראת מלכי אומות העולם, שאם יזכה יבחין בין מלכי ישראל למלכי אומות העולם, "אמאי? לימא אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ד'!"
 - כדרבא, דאמר רבא דבר תורה אהל כל שיש בו חלל טפח חוצץ בפני הטומאה ושאינו בו חלל טפח אינו חוצץ בפני הטומאה, ורוב ארונות יש בהן חלל טפח, וגזרו על שיש בהן משום שאין בהן, ומשום כבוד מלכים לא גזרו בהו רבנן.
- תא שמע "גדול כבוד הבריות שדוחה [את] לא תעשה שבתורה, "ואמאי? לימא אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ד'!"
 - תרגמה רב בר שבא קמיה דרב כהנא בלאו ד"לא תסור". אחיכו עליה, לאו דלא תסור דאורייתא היא! אמר רב כהנא גברא רבה אמר מילתא לא תחיכו עליה, כל מילי דרבנן אסמכינהו על לאו דלא תסור, ומשום כבודו שרו רבנן.
- תא שמע "והתעלמת מהם" - פעמים שאתה מתעלם מהם, ופעמים שאין אתה מתעלם מהם, הא כיצד? אם היה כהן והיה בבית הקברות או היה זקן ואינה לפי כבודו או שהיתה מלאכתו מרובה משל חברו, לכך נאמר 'והתעלמת' - אמאי? לימא אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ד'!"
 - שאני התם דכתיב 'והתעלמת מהם'. וליגמר מינה [לכלאים]? איסורא ממנו לא ילפינן.
- תא שמע "ולאחתו" - מה תלמוד לומר? הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת, יכול יחזור ויטמא? אמרת 'לא יטמא'. יכול כשם שאינו מטמא להם כך אינו מטמא למת מצוה? תלמוד לומר 'ולאחתו' - לאחתו הוא דאינו מטמא, אבל מטמא הוא למת מצוה. "אמאי? לימא אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ד'!"
 - שאני התם דכתיב 'ולאחתו'. וליגמר מינה [לכלאים]? שב ואל תעשה שאני.

2. Rabbi Moshe Isserles (16th century Poland), Rama Yoreh Deah 303:1

ו"א דאם היה הלוכש שוגג, אין צריך לעשות בשוק, דמשום כבוד הבריות ישתוק, ואל יפרישנו משוגג (טור בשם הרא"ש).

3. Talmud, Shevuot 30b

- ואמר רבה בר רב הונא: האי צורבא מרבנן דידע בסהדותא, וזילא ביה מילתא למיזל לבי דיינא דזוטר מיניה לאסודי קמיה, לא ליזיל.
- אמר רב שישא בריה דרב אידי אף אנן נמי תנינא: "מצא שק או קופה ואין דרכו ליטול הרי זה לא יטול!"
 - הני מילי בממונא, אבל באיסורא אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ד', כל מקום שיש בו חלול ד' אין חולקין כבוד לרב.

4. Tosafot (12th-13th century Western Europe) to Shevuot 30b **אבל איסורא**

- מיהו תימה דהכא שב ואל תעשה הוא, ובפרק מי שמתו בברכות (דף יט:): מוכח דשרי אפ"ל באיסור, דפריך גבי המוצא כלאים בבגדו פושטו אפ"ל בשוק מהולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו שמשמא למת מצוה משום בזיון המת ומשני שב ואל תעשה שאני!
- וי"ל דהתם גנאי גדול הוא למת מצוה שאין לו קוברים, לכך שב ואל תעשה שרי...
 - ועי"ל דכשעושיין איסור על ידו לא מיקרי שב ואל תעשה

5. Talmud, Sanhedrin 52b

מה להלן בקופיץ וממול עורף אף כאן בקופיץ וממול עורף? אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר קרא "ואהבת לרעך כמוך" - ברור לו מיתה יפה.

6. Midrash, Mechilta d'R' Yishmael Mishpatim-Nezikin 12

אמר רבי מאיר, בא וראה כמה חביבה מלאכה לפני מי שאמר והיה העולם, שור שיש לו מלאכה משלם חמשה, שה שאין לו מלאכה משלם ארבעה. רבי יוחנן בן זכאי אומר הקב"ה חס על כבודן של בריות, שור לפי שהוא הולך ברגליו משלם חמשה, שה לפי שהוא טוענו על כתפו משלם ארבעה.

7. Prof. Yaakov (Gerald) Blidstein (21st century Israel), **כבוד הבריות וכבוד האדם**

משמעו המלאה של המושג "כבוד הבריות" תיחשף רק אם נהיה ערים למתח שבין שני רכיביו: "כבוד" ו"בריות". אין מתח כזה בצירוף התארים המשלימים כרגיל את ה"כבוד" - התורה, הכהונה, המלכות. אפשר לומר כי הצירוף הזה הוא כמעט אוקסימורון: המושג האליטיסטי "כבוד" והמושג השוויוני מכול - "הבריות".

8. Rambam (12th century Egypt), Mishneh Torah, Hilchot Sanhedrin 24:10

ובכל יהיו מעשיו לשם שמים ואל יהיה כבוד הבריות קל בעיניו שהרי הוא דוחה את לא תעשה של דבריהם וכל שכן כבוד בני אברהם יצחק ויעקב המחזיקין בתורת האמת

9. Rabbi Yosef Caro (16th century Israel), Shulchan Aruch Orach Chaim 322:4

קיסם שאינו אוכל בהמה, אפילו ליטלו כדי להצוץ בו שיניו, אסור.

10. Rabbi Yisrael Meir Kagan (19th-20th century Poland), Mishneh Berurah 322:14

ואף דיש בזה משום כבוד הבריות שפעמים שנראה הבשר שבין השינים לחוץ וגנאי הוא לו אעפ"כ אסור דהיה לו להכין קיסם מאתמול במקום הסעודה [גמרא] ולפ"ז אם הזמינו חבירו לסעודה בשבת ולא היה אפשר לו להכין שום דבר מאתמול לחצות בו שיניו מותר לו לטלטל קיסם לחצות בו שניו אם אין לו ד"א אך במקום שאין נחשב לו זה לגנאי אסור

11. Rabbi Yisrael Meir Kagan (19th-20th century Poland), Shaar haTziyyun 322:12

עייני בפרי מגדים שמצדד דהוא הדין דמותר לקטום הקיסם ביד כדי לחצות בו שיניו אם אי אפשר לו לחצות בו בלא זה, וכפי מה שכתבנו מקודם דקטימת הקיסם ביד הוא רק משום שבות

12. Rabbi Meir Simcha of Dvinsk (19th-20th century Poland), Or Sameach to Mishneh Torah, Hilchot Yom Tov 6:14

הנני לכתוב פה מה שנשאלתי, במה שהורה חכם מפורסם להתיר לישראל לנגן בכלי שיר ביום טוב שני ביום גנוסיא של מלך לכבוד המלך. אם יפה הורה, והשבת ליכאורה היא גדול כבוד הבריות שדוחה ל"ת שבתורה (ברכות יט, ב)... וצ"ל דמה דלא הוי בזיון, אלא משום כבוד מלכים, שזה אינו בכל אדם רק במלך, לא אלים למדחי דבר תורה אף שאינו שוה בכל. ונראה לי דעד כאן לא אשכחן דמידי דכבוד מלכים לא גזרו רבנן, דוקא היכא דאשכחן דהתורה לא גזרה על טומאתו במקום בזיון גדול, כמו קבורת מת מצוה, אבל במקום שהתורה לא חילקה ולא מחלה על מצותה משום כבוד הבריות תו גם חכמים לא הקילו על מצותן משום כבוד מלכים אף בדבריהם.

13. Talmud Yerushalmi, Nedarim 9:4

ואהבת לרעך כמוך. רבי עקיבה אומר זהו כלל גדול בתורה. בן עזאי אומר [בראשית ה א] זה ספר תולדות אדם זה כלל גדול מזה.

14. Devarim 21:23

לא תלין נבלתו על האש כי קבר תקברנו ביום ההוא כי קללת אלקים תלוי

15. Tosafot (12th-13th century Western Europe), Shabbat 50b **בשביל צערו**

בשביל צערו - ואם אין לו צער אחר אלא שמתבייש לילך בין בני אדם שרי דאין לך צער גדול מזה.

16. Rabbi Avraham Yitzchak Kook (20th century Israel), Ein Ayah to Berachot 3:34

משפטי תורת ד' התמימה שנוסדו בטהרת המושכל האלה, נעלים המה מכל חוקי המפורסמות של טוב ורע, ומהם גם כבוד הבריות נמצא. ע"כ בהגיע נגד ד', נגד חוקי תורתו, "אין חכמה ואין תבונה ואין עצה..." מה שא"כ החוקים הנוגעים לחיי הנפשות, כמו חוקי הרפואה וחוקי התמדת הבריאות, בהם אין להשגיח על חוקי נימוס וכבוד, כי תעודתם היא במעלה, שהיא יותר מקפת ומעכבת ומביאה אל השלימות, מחוקי הכבוד שאינם כ"א עודפים ומנעימים.

17. Tori deAngelis, *A New Look at Self-Injury*, APA Monitor on Psychology July-August 2015

If anyone can experience pain relief by inflicting pain on themselves, why don't more of us do it? To ask the question a different way, why do self-injurers harm themselves instead of opting for healthier or more pleasant ways of relieving emotional pain, such as watching a movie, meeting a friend or going to a yoga class?

As Franklin was pondering this question in light of possible benefits to the self-injurer, Hooley and her team wondered about psychological explanations. She already knew that self-injurers would endure physical pain for longer, but why? Was this increased pain endurance linked to some of the psychological factors that are commonly associated with self-injury — depression, hopelessness or dissociation, for instance?...

Somewhat surprisingly, her team found no significant associations. So having interviewed all of her self-injuring research participants in detail, she returned to her notes in search of clues. That's when one factor stood out: How often they spontaneously described themselves as being "bad," "defective" or "deserving of punishment." "It was as if harming themselves or experiencing pain was somehow congruent with their highly negative self-image," she explains.

To test this possibility, her team developed a measure that specifically assesses self-beliefs about being "bad" and deserving criticism. This time, they found an answer: The higher a person's score on negative self-beliefs, the longer they were willing or able to endure pain.

Given his conversations with Hooley, Franklin was thinking along similar lines. When he asked himself why people would undertake this behavior, he looked at it in context of the fact that most people probably like themselves and therefore don't want to hurt themselves. In ongoing, still unpublished work, he asked participants to rate words like "me,"

"myself" and "I" on a 10-point scale ranging from most unpleasant to most pleasant. Most people rated themselves between a seven and eight, but self-injurers gave themselves only a two or a three.

Applications

18. Rabbi Dr. Avraham Sofer Avraham (21st century Israel) Nishmat Avraham Yoreh Deah 180:א:2

נשאל הג"ר עזרא בצרי שליט"א (תחומין י) שרוצים הרופאים לעשות לאשה שאין לה גבות עינים חקיקה בצורה של שערות של הגבות ע"י חקיקה וצבע, אם יש בזה איסור משום כתובת קעקע. וכותב בסיכום: דכיון דהוי דרבנן (אין כאן אותיות, מלאכה שאינה צריכה לגופה), לדעת כל הפוסקים יש לסמוך להתיר לתחילה משום כבוד הבריות.

19. Rabbi Avraham Chaim Naeh (19th-20th century Israel), Badei haShulchan 138:26

ומ"מ צ"ע דהתירו לשוף שינים בסם משום ריה הפה ולא התירו סם להקאה דגם זה אינה רפואה? וזה אפשר לתרץ דהקילו בריה הפה משום כבוד הבריות, ולגרש ריה הפה הוא ג"כ כבוד הבריות והקילו בו יותר מבהקאה, אבל להפיג שכרות אין מתירים משום כבוד הבריות, כיון שהוא גרם זה לעצמו ולא חש מעיקרא על כבודו

20. Rabbi Yehoshua Neuwirth (20th century Israel), Shemirat Shabbat k'Hilchatah 34: note 52

ושמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א דכל שיש בו משום כבוד הבריות כגון שהליחה נוזלת לו מן האף יש להקל טפי

21. Rabbi Dr. Avraham Sofer Avraham (21st century Israel) Nishmat Avraham Orach Chaim 301:11:2

ואמר לי מו"ר הגרי"י נויבירט שליט"א... מסתבר שיהיה מותר לחולה כזה לצאת עם המכשיר בשבת, גם במקום שאין עירוב (אך אינו רה"ר גמורה), אם הוא לובש אותו בשינוי כגון אם הוא כורך וקושר את חגורת הבד מסביב לרגלו או לידו ותוחב שם את המחט, כי התירו איסור מדבריהם משום כבוד הבריות (וכאן מדובר על שבות דשבות דהיינו הוצאה מרה"י לכרמלית בשינוי - א.ס.א.)... ואמר לי מו"ר שליט"א שיש משום כבוד הבריות בחולה סוכרת כזה כי ללא היתר כנ"ל לא יוכל אף פעם, כל ימי חייו, לצאת מביתו בשבת. אך הוסיף שההיתר הוא דוקא לשם מצוה... עוד א"ל מו"ר שליט"א שאדם שלא בא אף פעם לביהכ"נ או לשיעור תורה ידברו עליו וזה גם נקרא משום כבוד הבריות.

22. Rabbi Mordechai Yehudah Leib Winkler (19th century Hungary), Levushei Mordechai Orach Chaim II 17:2

ומ"מ אפשר לצדד להתירא, כיון דעכ"פ אין בזה רק איסורא דרבנן, דפשיטא דאינו על מנת לכתוב. והא בס"י ש"ב ס"א מתירין כמה איסורי דרבנן בזה משום כבוד הבריות...

Limits

23. Rabbi Moshe Feinstein (20th century USA), Igrot Moshe Yoreh Deah 2:77

ומטעם שהוא כבזיון לה ויש בזה משום כבוד הבריות לא חששו, משום שאין בזה בזיון כ"כ דידוע לכל שהנשים הן נדות י"ב יום בכל חדש כשאינן זקנות ולא מעוברות... ומה שמתביישות כשהיא נמצאת עם אלו שאינן שומרות דיני התורה אין להחשיב בושת כזה לכבוד הבריות להתיר איסורים ואף לא מנהג ישראל בשביל זה, כיון דאדרבה טוב שלא תתבייש אף לפנין בקיום מצות התורה

24. Rabbi Dr. Avraham Sofer Avraham (21st century Israel) Nishmat Avraham Orach Chaim 321:א:2

בסתם אדם שזקוק לאיסוף שתן לשם בדיקה ועושה את זה לנוחיותו במשך השבת... אמר לנו הגרש"ז אויערבאך זצ"ל שמותר לעשות את זאת גם בשבת ואפילו שזה רק משום נוחיות... אך אין להתיר מטעם כבוד הבריות כי יכול לקחת יום חופשה על חשבונו באמצע השבוע

25. Rabbi Chaim Medini (19th century Turkey/Israel), Sdei Chemed ל 116 **שוב השגתי** 116 citing Rabbi Y. Ashkenazi

וצא ולמד קל וחומר, דהשתא התם אם מתכוין ליפות את עצמו אסור, כל שכן במה שאינו מאוס רק חידוש ופלא ובני אדם לא ירחיקו ממנו, איך אפשר לדמות לרפואה מפני שרבים מסתכלים בו כיון שאין בזה שום מיאוס כמו שיש בגלדי צואה ומכה

26. Rabbi Moshe Sternbuch (20th-21st century South Africa), Teshuvot v'Hanhagot 4:262

כל ההיתר בנוי על ההנחה דנחשב כבוד הבריות, והלא התוס' בשבועות (ל: "אבל") שכבוד הבריות שהתירו בשבילו איסורים היינו דוקא בזיון גדול דוקא וכמו לצאת ערום בחוץ כשנמצאה טומאה בבית שישן, אבל כאן שניכר שזהו מתאונה אולי אין זה בזיון כ"כ ואולי אין ההיתר. אבל מאידך כיון שאם לא נתיר לנתחו יישאר פגום לעולם כל ימי חייו, נראה להקל, והתורה לא חיובה כ"כ עבור מ"ע או עבירה שעובר בשוא"ת לבד

The Unique Needs of Mental Health

27. Rambam (12th century Egypt), Mishneh Torah, Hilchot Gezeilah va'Aveidah 11:13

מצא שק או קופה אם היה חכם או זקן מכובד שאין דרכו ליטול כלים אלו בידו אינו חייב להטפל בהן ואומד את דעתו אילו היו שלו אם היה מחזירן לעצמו כך חייב להחזיר של חבירו ואם לא היה מוחל על כבודו אפילו היו שלו כך בשל חבירו אינו חייב להחזיר.

28. Rabbi Yitzchak Blazer (19th century Lithuania, Russia), Pri Yitzchak 1:52

ולכן נלע"ד בעז"ה לפרש הגמ' בפנים אחר ובוזה יהיו מיושבים כל הקושיות, וגם דברי הראשונים יתבארו שפיר. והיינו דביסוד הדבר דמבואר בגמ' דתלמיד חכם מעיד מיושב ומשום דעשה דכבוד תורה עדיף, אין הטעם משום דעשה דכבוד תורה דוחה לעשה דועמדו כמו בכל התורה וכמו שהבינו כל האחרונים בזה, דבודאי החכם בעצמו לא יוכל לדחות שום עשה שעליו מפני עשה דכבוד תורתו. אולם עיקר הטעם הוא באמת משום כבוד הבריות, והיינו דמכיון דאין כבודו של ת"ח להעיד בעמידה דנחשב ולזול לגביה, הרי נדחה עשה דועמדו משום כבוד הבריות, דכל שאינו לפי כבודו הרי הוא בכלל כבוד הבריות.

29. Rabbi Naftali Amsterdam (19th century Lithuania, Russia), letter published in Pri Yitzchak 1:53

כבוד הבריות לא נאמר רק על דבר שהוא גנאי לכל מין האנושי יהי מאיזה מין שיהיה, כמו מת מצוה או לילך ערום שרוב בני אדם מתביישים מזה, אבל בדבר שהבזיון מתייחס רק לאדם הזה לפי תכונתו כמו לישא שק או קופה או לילך להעיד לפני ב"ד קטן וכיוצא באלו בזה לא שייך כלל לפטור מטעם כבוד הבריות.

30. Rabbi Yitzchak Blazer (19th century Lithuania, Russia), Pri Yitzchak 1:54

לענ"ד אין זה נכון, דהנה בברכות שם פריך לרב דאמר המוצא כלאים בבגדו פושטן אפילו בשוק, מהברייתא קברו את המת וחזרו כו' בא בטמאה באין עמו בטמאה משום כבודו, ומשני בבית הפרס דרבנן, ע"ש. הרי דס"ד דגם בטמאה דאורייתא מותר להיטמאות מפני כבוד האבל והיינו משום דכבוד הבריות דוחה ללאו דטמאה, והנה אף דהכא ליכא בזיון כלל רק כבוד בעלמא, צ"ל דהוה ס"ל להגמ' דבמקום שהכבוד מחויב גם העדר כבוד הוא בכלל כבוד הבריות דהעדר כבוד הוי כמו גנאי. ועכ"פ הרי הכא עיקר הכבוד הוא מתייחס רק להאבל לבד מפני תכונת אבילותו דמשום שהוא מר נפש הכבוד מחויב אליו, ועל בכתובות (סט, ב) מנין לאבל שמיסב בראש שנא' (איוב כ"ט כ"ה) ואשכון כמלך בגדוד כו', ומ"מ הרי הוא בכלל כבוד הבריות.

31. Rabbi Eliyahu Bakshi-Doron (21st century Israel), Binyan Av 2:55:3

ויש לדחות שכבוד האבל דין הוא שיש לכבד כל האבלים, ובכגון זה כבוד הבריות הוא שייכבדו האבל, דוגמת כבוד מלכים, שכבוד הבריות כולם לכבדם, ובכגון זה באופן כללי התירו איסור דרבנן מפני הכבוד, אבל אדם פרטי שמחליט לכבד את עצמו ונוהג בגאווה שאינו נושא שק או קופה, כבודו משום שיקולים פרטיים אינו יכול לפטור אותו, או לדחות איסור דרבנן.

32. Rabbi Eliyahu Bakshi-Doron (21st century Israel), Binyan Av 2:55:3

אדם פרטי שמחליט לכבד את עצמו ונוהג בגאווה שאינו נושא שק או קופה, כבודו משום שיקולים פרטיים אינו יכול לפטור אותו, או לדחות איסור דרבנן... אדרבא שייכבדו מידותיו ולא יבטל המצוה